

# DESPRE PLANUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT, PROGRAME ȘI MANUALE

DINU C. GIURESCU\*

Experimentarea noilor programe și a manualelor alternative în anul școlar 1999/2000 a arătat necesitatea rezolvării următoarelor aspecte:

I. Numărul de ore acordat disciplinei "Istorie" prin Ordinul Ministrului nr. 3207 din 3 februarie 1999, privind clasele IX-XII.

II. A. Oferta "minimală" și aceea "maximală" a programelor curriculare.

B. Ponderea diferitelor etape în manualele de istoria românilor pentru clasa a XII-a.

III. Completarea temelor la manualele pentru clasa a XII-a, privind mai ales evoluțiile până spre 1800.

I. În planul cadru de învățământ aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 3207 din 3 februarie 1999, majoritatea absolută a liceelor (probabil peste 80%) au prevăzut câte o singură oră de istorie la clasele IX-XII.

Excepție fac liceele din filiera teoretică, specializările "filozofie" și "științele sociale". Cele de "matematică-informatică" și "științele naturii" au câte o singură oră la clasele IX-X și XI și 2 ore de istorie la clasa a XII-a.

Se cuvine reamintit și subliniat că liceele cu specializarea "filologie" și "științe sociale" reprezintă un procentaj cu totul redus din totalul unităților liceale.

Ca atare, potrivit planului cadru aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 3207 din 3 februarie 1999, **istoria devine o materie secundară în clasele IX-XII. Cu una oră săptămânal, disciplina este redusă la formulări schematice, repede uitată de peste 95% din absolvenții liceului. Istoria este virtual scoasă din cultura generală liceală de bază, indiferent de "filieră".**

---

\*Dinu C. Giurescu - profesor la facultatea de Istorie a Universității din București.

Orele opționale se împart — potrivit planului cadru amintit — cu geografia, cultura civică, educația antreprenorială, istoria religiilor etc. Astfel încât orele opționale nu pot fi folosite pentru a suplimenta unica oră săptămânală de istorie, prevăzută de actuala programă-cadru, la majoritatea absolută a liceelor.

Reforma învățământului capătă astfel — mai ales când este vorba de istoria românilor și de aceea europeană — aspecte stranie, cu efecte negative de lungă durată.

**Concluzia:** este nevoie de 2 (două) ore de istorie săptămânal, în trunchiul comun, la toate "filierile", în clasele IX, X, XI și XII.

**II. Ponderea diferitelor etape la manualele de istoria românilor pentru clasa a XII-a.**

În prima ediție a manualelor de clasa a XII-a (septembrie 1999), partea din antichitate și până către 1800 reprezintă 23,8%-25% din cuprins. Ca atare lipsesc complet o sumă din evoluțiile esențiale ale secolelor respective. Manualele redau sumar de tot temele din programă. Reducere cu atât mai accentuată, cu cât trei din cele cinci manuale pentru clasa a XII-a se limitează la cca. 170 pagini. Dacă scădem ilustrațiile, schemele și hărțile, textul propriu-zis are în jur de 100 pagini tipărite.

Pentru a remedia o atare situație supun atenției Onor Comisiei două propuneri:

**a. Programa pentru clasa a XII-a să fie una singură, iar nu divizată între "minimal" și "maximal" ca în prezent.**

Ar fi necesară o sinteză a celor două programe curriculare, cu tendința de a merge spre aceea "maximală". Profesorii vor avea posibilitatea și obligația de a adapta cuprinsul manualului la profilul liceului.

**b. Echilibrul diferitelor teme componente ale manualelor, anume:**

- cca. 40% din cuprins: din antichitate și până la începutul secolului al XIX-lea;

- cca. 20%: intervalul 1821-1918;

- cca. 20%: 1918-1944;

- cca. 20%: 1944-1989.

III. Cuprinsul manualelor pentru clasa a XII-a, privind evoluțiile până spre 1800.

Următoarele teme se cuvin incluse.

1. Raporturile lumii elene cu triburile geto-dace.
2. Roma și lumea geto-dacă (politic, militar, economic, ~~teritorial~~);
3. Formarea poporului român în comparație cu aceea:
  - a. a popoarelor de limbă neolatină: spaniol, ~~portughez~~, francez, italian, a romanității balcanice;
  - b. a popoarelor din Europa de Centru Est și Sud Est, ~~indeosebi~~ bulgari, cehi, poloni, sârbi, croați, unguri, ~~rușii kieveți~~, lituanieni, tătari.

Raporturile cu migratorii în secolele IV-XIII.

Organizarea comunităților românești până în secolul al XIII-lea inclusiv.

Cuprinderea ariei transilvane și bănățene în regatul Ungariei.

4. Creștinarea daco-românilor și a românilor. ~~Prezența bizantină la nord de~~ Dunăre.

5. Constituirea ca state a Țării Românești și Moldovei. ~~Comparație cu~~ formarea statelor din jur: Bulgaria, Cehia, Polonia, Lituania, Ungaria, ~~Serbia, Croația~~, Hanatul de Crimeea.

6. Europa și Imperiul otoman în secolele XIV-XVI. ~~Locul și acțiunea Țării~~ Românești, Moldovei și Ungariei (care includea Transilvania). ~~Personalități~~ dominante în aceste raporturi: Mircea cel Bătrân, Sigismund de Luxemburg, Iancu de Hunedoara, Vlad Dracul, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, ~~Matei Corvin, Radu de la Afumați~~, Petru Rareș, Sigismund Báthory, Mihai Viteazul.

7. Ungurii și secuii în Transilvania. Organizarea lor. ~~Voievodul Transilvaniei~~ (până la 1526). Principatul Transilvaniei (1526-1699 și după 1699).

8. Sașii în Transilvania, așezarea și organizarea lor. Colonizarea ~~șvabilor în~~ Banat (Pentru viața culturală: școli, tipar, arhitectură, ~~artele comunităților săsești și~~ maghiare, a se vedea punctele 11 și 12).

9. Viața economică în toate componentele ei (pe tot intervalul până spre 1800).

10. **Viața socială**, demografie, populație rurală și urbană (idem).

11. **Religie**, organizarea ecleziastică (inclusiv cultele catolic, luteran, calvin).

12. **Cultura scrisă**, arhitectura, arte (inclusiv pentru minoritățile naționale, ~~indoeuropeni~~ ungurii, sașii, șvabii, evreii, armenii).

**În cele 12 teme mai sus enumerate se vor include, firește, și cele existente în programa curriculară pentru manualele apărute în septembrie 1999.**

**Pentru secolul al XIX-lea, a se evidenția:**

**a. Anul 1821 în Țara Românească și Moldova.**

**b. Anii 1848-1849 în Moldova, Țara Românească și Transilvania.**

**Ambele teme (a+b) tratate ca părți componente ale desfășurărilor europene corespondente.**

**În concluzie, problema esențială este aceea de a hotărî dacă disciplina istoriei rămâne o materie secundară și aproape opțională — cum este în prezenta programă cadru — sau dacă își va relua locul printre disciplinele formative de bază.**

**Integrarea României în Uniunea Europeană nu înseamnă ștergerea treptată a identității naționale. Pentru cunoașterea acestei identități, limba și literatura română, ca și istoria, rămân discipline fundamentale.**